

2021 BAYBURT İLİ YÜZEY ARAŞTIRMASI RAPORU

Başkanlığım altında 2021 yılı yüzey araştırmamız 04.09.2021-13.09.2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışma ekibimizde Prof. Dr. Haldun ÖZKAN, Prof. Dr. Hüseyin YURTTAŞ, Doç. Dr. Yasin TOPALOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Osman EMİR ve Arş. Gör. Hüseyin İLHAN yer almıştır. Bakanlık temsilcisi olarak Bayburt Müze Müdürlüğünden Demet ERYILMAZ katılmıştır.

Koyaklar Tepe Yerleşimi

40°22' 53.231" N- 40°17' 17.661" E, 1525 m

Bayburt'un yaklaşık 18 km kuzeydoğusunda, Adabaşı Köyü'nün 3 km batısında, modern Bayburt- İspir yolunun yaklaşık 1,3 km kuzeyinde, Çoruh Nehri kenarında konumlanan yerleşim, iki kısımdan oluşmaktadır.

Birinci kısım, Düzüker Ovası'na hâkim bir konumda ve kuzey-kuzeybatı tarafının dik kayalıklar ile çevrili olduğu tepe üzerinde yer alan akropol görünümündeki alandır. Kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzayan tepe üzerinde yaklaşık eni 50 m ve boyu 80 m ölçülerinde bir koruma duvarının yer aldığı anlaşılmaktadır. Kuzeydoğu ve doğu kenarlarında yer yer temel seviyesinde görülebilen taş blok dizileri ve bir kaçak kazı neticesinde ortaya çıkarılmış işlenmiş tüfitten (Bayburt Taşı) harçsız veya toprak harç dolgulu 2 m uzunluğundaki duvar örgüsünün koruma duvarına ait izler olabileceği akla gelmektedir. Alanda bol miktarda Erken Demir Çağı seramiği tespit edilmiştir.

Çavuş Pınarı Yerleşimi

40°23' 0.631" N- 40°20' 16.121" E, 1495 m

Yerleşim yeri, Bayburt merkez köylerinden Adabaşı'nın yaklaşık 1 km kuzeydoğusunda, Çayırözü Yolu ve Çoruh Nehri'nin yaklaşık 300 m kuzeyinde, nehre bağlanan küçük bir vadinin batı yamaçlarında konumlanmaktadır. Alanda yapıların izleri görülebilmekle beraber yerleşimin vadinin hemen batısındaki sırtın üzerine kadar genişlediği anlaşılmaktadır. Yerleşimin yaklaşık 15 dönümlük bir alana kurulu olduğu görülmektedir. Yerleşimin ve kurulduğu sırtın güney bitiminde ise yaklaşık 4 dönümlük bir alanı kapsayan mezarlık alanı bulunmaktadır. Özellikle bu alanda ona yakın kaçak kazı çukuru yer almakla birlikte, bazı çukurların etrafında insan kemikleri görülebilmektedir. Mezar yerleri ortalama 1 m uzunluğundaki basit kaya blokları ile temsil edilmektedir. Alanda bol miktarda tespit edilen sırlı ve sırsız seramikler, buranın Orta Çağ ve yakın dönemde yoğun bir iskân gördüğüne işaret etmektedir.

Tepetarla (Konursu) Yerleşimi

40°24' 6.784" N- 40°15' 12.638" E, 1597 m

Konursu Köyü'nün yaklaşık 400 m kuzey-kuzeybatısında, Hart Ovası'na ve köye hâkim bir tepe üzerinde konumlanan yerleşimin, vadi tabanına inen batı tarafında oldukça dik bir yamaç yer alır. Üzeri düz tepeyi ve tepenin doğu yamaçlarını kapsayan yaklaşık 3-4 dönümlük bir alanda yoğun seramik buluntuları tespit edilmiştir. Tepe üzerinde çok sayıda ve büyüklükte kaçak kazı çukurları yer almaktadır. Bunlardan birinin etrafında ve içerisinde bol miktarda, parçalanmış pişmiş toprak parçaları görülebilmektedir. Bunların pise parçaları olabileceği akla yatkın gelmektedir. Alanda yoğun bir biçimde Erken-Orta Tunç ve Demir Çağı¹ seramiği göze çarpmaktadır. Örneklerin birkaçının ise Karaz Kültürü'nü temsil ettiği anlaşılmaktadır. Bunların dışında alanda birkaç obsidyen yonga tespit edilmiştir.

¹ Sagona-Sagona, 2004: 117.

Korgan Kalesi

40°19' 52.547" N- 39°59' 40.051" E, 1623 m

Akşar Köyü'nün yaklaşık 2,5 km güneydoğusunda, Büyükçay'ın yaklaşık 400 m güneyinde ve Korgan Köprüsü'nün yaklaşık 900 m güneybatısında konumlanmaktadır. Yaklaşık 100 m yüksekliğindeki doğal bir tepenin üzerinde, ovaya hâkim bir noktada kurulu kale; kuzey-güney doğrultulu olup uzun kenarı 35 m, kısa kenarı ise yaklaşık 21 m'dir. Temel seviyesinde yer yer kiklopik olmak üzere taş örgülü harçsız duvar kalıntıları görülebilmektedir. Bu duvarların ortalama kalınlığı 2 m olup, surların köşelerinde ve uzun kenarın doğuya bakan kısmında ortalama 3 m çapında yarım daire şeklinde kule temelleri bulunmaktadır. Ancak kalenin güneydoğu köşesindeki kule temeli dörtgen görünümü ve büyüklüğü ile diğerlerinden farklıdır. Bu durum kale girişinin güney kısa duvarda olduğuna işaret ediyor olmalıdır. Doğu yamaçları boyunca teraslandırma yapıldığı duvar kalıntılarından anlaşılmaktadır. Kale alanı içerisinde üç adet eski kaçak kazı çukuru mevcuttur.² Alanda Orta Çağ seramik örnekleri yoğun olmakla birlikte, Roma Dönemi olabilecek bir adet seramik tespit edilmiştir.

² İlhan, 2019: 75.

Korgan Yamaç Yerleşimi

40°20' 7.172" N- 40°0' 11.721" E, 1595 m

Akşar Köyü'nün yaklaşık 2,7 km, Korgan Köprüsü'nün ise yaklaşık 250 m güneydoğusunda, Büyükçay'ın yaklaşık 120 m güneyinde ve Koşkuru Tepe'nin vadi tabanı ile birleştiği kuzeydoğu eteğinde konumlanan alan, az eğimli bir yamaç yerleşimi görünümündedir. Alandan geçen yaklaşık 1,5- 2 m derinliğindeki kanal, yer yer kültür dolgusuna dair ipuçları vermektedir. Yerleşim yaklaşık 50 x 30 m boyutlarındadır. Kanalin içerisinde ve özellikle kuzey tarafında yüzeyde seramik örnekleri ve obsidyen parçaları tespit edilmiştir. Bulgular, alanın özellikle Demir Çağı ve Orta Çağ'da iskân gördüğüne işaret etmektedir.

Mirzanın Dağı Höyüğü

40°10' 52.131" N- 40°5' 29.222" E, 1740 m

Höyük, Bayburt merkeze bağlı Sancaktepe Köyü'nün hemen kuzeybatısındaki köye ve ovaya hâkim 1738 m rakımlı "Gundul Dağ" ismiyle de bilinen küçük bir tepe üzerinde konumlanmaktadır. Söz konusu tepe, köyün batı çıkışında asfalt yolun hemen kuzeyinde yer almaktadır. Tepenin kuzeyinde yakın zamanlarda açılmış bir yol bulunmaktadır. Üzeri düz ve nispeten çukur tepe üzerinde, yaklaşık 60x50 m boyutlarındaki bir alanda bol miktarda Orta Çağ seramiği tespit edilmiştir. Birkaç örnek ise Demir Çağı'na işaret etmektedir. Alanda 3 adet kaçak kazı çukuru mevcuttur. Bu çukurlardan kültür katmanlarının fazla derine inmediği anlaşılmaktadır.

Kırklar Yerleşimi (Yukarı Kışlak)

40°7' 1.886" N- 40°8' 11.370" E, 1780 m

Yukarı Kışlak Köyü'nün yaklaşık 1 km batısında, Kırklar Kalesi'nin de bulunduğu tepenin 800 m, kaleye çıkan toprak yolun ise 250 m kuzeyinde yer almaktadır. Menderesler yaparak akan Haho Deresi'nin hemen güneyinde, tarla olarak kullanılan düz bir alanda yoğun miktarda Orta Çağ ve yakın dönem seramiği tespit edilmiştir. Yaklaşık 100 x 80 m ölçülerindeki bir alanı kapsayan yerleşim yerinin kuzey sınırını yaklaşık 5 m'lik doğal bir set dereden ayırır. Tarla içerisinde kümeler şeklinde toplanmış moloz yapı taşları ve birkaç büyük taş parçası yerleşim karakterine dair ipuçları vermektedir. Yukarı Kışlak Köyü'nün bir sakini tarafından aktarılan bilgiye göre; bu alan köyün eski yerleşim yeri idi, ancak alanın bataklanması sebebiyle burası terk edilerek köy şimdiki konumuna taşınmıştır. Seramik örneklerin dışında alanda tespit edilen küçük boyutlardaki yaklaşık 10 adet obsidyen, alanın Orta Çağ'dan önce de iskân edildiğini düşündürse de buna dair veriler elde edilememiştir.

Çiftekoyaklar Çeşmesi Yerleşimi

40°13' 13.607" N- 40°5' 23.483" E, 1700 m

Yerleşim yeri, Keçevi Düzü üzerinde, Bayburt-Erzincan yolunun 250 m güneyinde, Demirözü yol ayrımının 2,2 km doğusunda ve Çiftekoyaklar Tepesi'nin kuzeyinde bulunan aynı isimli su kaynağının ise 350 m kuzeyinde konumlanmaktadır. Alanın hemen güney bitişiğindeki tepe eteklerinde hafriyat amacıyla kazılmış büyük çukurlar ve toprak yığınları bulunur. Tamamen tarım arazisi olarak kullanılan genişçe alanın yaklaşık 80 x 150 m'lik bir kısmında Demir Çağı ve Orta Çağ seramikleri gözlemlenmiştir. Alanda aynı zamanda bol miktarda obsidyen ve iki adet çakmaktaşı yonga parçalar tespit edilmiştir. A. Sagona'nın Çifteler Mevkii ismiyle incelediği ve obsidyen ile taş yongaların dışında bir veri bulamadığı için tarihlendirme yapmanın zor olduğunu belirttiği³ alanın tespit ettiğimiz yerleşimle farklı olduğunu, ancak bu alana yakın bir konumda yer aldığını düşünmekteyiz.

³ Sagona-Sagona, 2004: 129.

2012 yılında gerçekleştirdiğimiz bu yüzey çalışması ile birlikte 2002 yılında başladığımız “Gümüşhane- Bayburt İlleri ve İlçeleri Yüzey Araştırma” mızı tamamlanmış bulunuyoruz. Gerçekleştirdiğimiz bu yüzey araştırması ile Gümüşhane ve Bayburt çevresinde önceden tanımlanan hyk ve kültür varlıklarına ilaveten birçok yeni hyk, yerleşim alanı, kale-gözetleme kulesi, askeri garnizon, kaya mezarı, tmls, kült alanı, yeraltı şehri, cami, medrese, kilise, şapel, kervansaray, tarihi yol, han, köprü, değirmen, eşme, ev, konak, anıt mezar, mezarlık alanları tespit edilmiş, bu alanlarda çanak çömlek, obsidyen gibi objeler ele geçirilmiştir. Bütün bu hyk ve kültür varlıkları ile ele geçirilen küçük buluntular fotoğraflanmış, tanımlanmaları yapılmış, yerleri tespit edilerek belgelendirilmiştir. Çalışma sonucunda her ile ait eserlerden oluşan birçok makale, bildiri ve kapsamlı 3 kitap yayınlanmıştır.

Yüzey araştırmamamıza başladığımız ilk günden bugüne kadar bu çalışmanın gerçekleşmesi için gerekli izinleri veren, ortaya çıkan eksikliklerde sürekli olarak bizleri sabırla yönlendiren Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’ne, ilgili tüm çalışanlarına ve bizlerle beraber arazi çalışmalarında görev yapan bütün bakanlık temsilcilerine, görevleri süresince yüzey çalışmamızı destekleyen Atatürk niversitesi ve Bayburt Üniversitesi Rektrlerine, uzun süren bu çalışma müddetince sabırla, özveri ile arazi çalışmalarını yürüten ve sınırsız akademik katkıda bulunan ekip arkadaşlarım Prof. Dr. Haldun ÖZKAN, Prof. Dr. Hüseyin YURTTAş, Prof. Dr. Nurettin ÖZTÜRK, Doç. Dr. Yasin TOPALOğLU, Dr. Öğr. Üyesi Osman EMİR, Arş Gör. Hüseyin İLHAN’a sonsuz şükranlarımı sunarım.

1.10.2021

Prof. Dr. Süleyman İğDEM
Proje Başkanı

